

gyermekirodalmi lap
2024. november

NAPSUGÁR

CSILLAGÖSVÉNYEN

Novemberben a legkékebb az ég, talán azért, mert ilyenkor legsárgább a fán a levél. Mindenesetre gyakran kémeleljük ezt a csodakék eget, azon gondolkodva, mi rejlik a megfejthetetlen messzeségben.

A Napsugár oldalain ezt a messzeséget zsugorítja a szülőföld harangszava egy Móra-elbeszélésben. Kicsit belénkcsíp a dér, amíg a gyertyákkal szépen kivilágított temetőben az elmúlásról gondolkodunk. Parfümről és telhetetlenségről esik szó, Kószabószáival Belgiumba utazunk. Pinokkiónak nagyot nő az orra, az erdélyi Bethlen-kastélyoknak pedig úgy tűnik, se szeri, se száma.

Megüljük a novemberi jeles napokat, és megvizsgáljuk, mi mindent mondhatunk magyarul a kettő fogalmát használva. A sportrovatban drukkolunk, Maszatművésszel tárgyából új világot teremtünk. Viccelünk, sakkozunk, pacsirtadalt hallgatunk és elcsendesedünk az advent közeledtével. Böngésszettek velünk a legszínesebb magyar irodalmi lapot, a Napsugárt!

László Noémi
főszerkesztő

A handwritten signature in blue ink, reading "László Noémi".

CÍMLAP: HATHÁZI REBEKA

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. LXVIII. évfolyam 753. szám. Kiadja a NAPSUGÁR Kft.

Főszerkesztő: László Noémi • Képszerkesztő: Bak Sára • Szerkesztő: Berki Tímea

Lapterv: Division Boutique Agency • DBA (www.teamdba.co)

Megrendelhető: 400462 Cluj, Bld. C. Brâncuși nr. 202 ap. 101 • 0264418001

naps.sziv@napsugar.ro • www.napsugar.ro • www.facebook.com/napsugar.szivarvany

A lapok árát a következő bankszámlákra várjuk: RO45RNCB0106026602080001 BCR CLUJ, RO70BTRL01301202P90961XX BT CLUJ, SC NAPSUGÁR-EDITURA SRL, CUI: 210622.

Készült a kolozsvári TipoOffset Kft. nyomdájában, nyomdai előkészítés: Komáromy László.

ISSN 1221-7751

ÁRA 9 LEJ

TÁMOGATÓINK:

Nemzeti
Kulturális
Alap

MÓRA FERENC

A MONOSZLÓI HARANGOK

Kilencen vannak a monoszlói harangok, s egyik szebben szól, mint a másik! Legszebb a szavuk olyankor, amikor valamennyien egyszerre beszélnek. Olyan szép muzsika az, hogy bizonyosan a jó Isten is mosolyogva hallgatja.

Csakhogy nagyon ritkán szólnak egyszerre a monoszlói harangok. Lehet annak már vagy harminc éve, hogy utoljára kongatták egyszerre valamennyit. Akkor nem muzsikáltak, hanem jajgattak, szavukat bizonyosan sírva hallgatta a jó Isten.

Akkor volt az, mikor a Szillér vize előntötte Monoszlót. Most csendes kis patak ez a Szillér, olyan szelíden duruzsol a medrében, mint ahogy álmos kisgyerek gügyög a bölcsőjében. De akkor haragos volt a Szillér, mint valami nekibőszült óriás. Harsogva tört be egy szeles éjszakán a nádfödeles házacskába.

– Itt mi vagyunk az urak! – tomboltak a habsörényes hullámparipák.

Nem tartott sokáig a Szillér haragja. Egy hét múlva visszafeküdt régi ágyába, és mosolyogva ringatta ölében a csillagos eget.

– Nem kell tőlem félni – locsogták tiszta habjai –, éppen csak játszottam egy kicsit.

– No, majd teszünk róla, hogy máskor ne jusson eszedbe az ilyen játék – mondták a monoszlóiak, és erős töltések közé szorították a pajkos patakot.

Apraja-nagyja a falu népének ott szorgoskodott a töltésen, csak Forró Kis Miklós hiányzott közülük.

– Nem érek rá – mondta a hajdúnak, aki munkára kergette. – Hurcolkodóban vagyok.

– Hát aztán hová hurcolkodik szülőfaludból, Forró Kis Miklós?

– Én bizony Amerikába hurcolkodom.

– Itt tudnád hagyni szülőfaludat?

– Nekem nem falum többet – mondta Miklós, elborult képpel mutatva háza romjaira. – Minden örökségemet elvette a víz. Hát keresek magamnak másik hazát.

Harmadnap már búcsúzott is Forró Kis Miklós. Jó cimborái sírva szorongatták a kezét.

– Visszajössz te még ide, Miklós – ölelték meg utoljára.

– Nem én, míg megint egyszerre nem szólnak a monoszlói harangok – nevetett Miklós.

És úgy elment, hogy vissza se fordult többet. Sokáig hír se jött felőle. Egyszer nagy sokára érkezett tőle egy levél a faluházára. Azt írta benne, hogy apja, anyja sírjára márványkeresztet állítsanak. Küldte a rávaló pénzt. „A maradékot adják a szegényeknek” – azt írta.

Nézték a faluházán a levelet, nem tudtak eligazodni rajta. Nem Kis Miklós volt aláírva, hanem Kismi Klosz. Bizony amerikai ember lett Kis Miklósból. Kezdetben sokat nyomorgott, szinte éhen halt, de aztán szolgált neki a szerencse. Házakat, gyárat szerzett, igaz, hogy véres verejtékkel. Majd fölvetette már a pénz, de megöregítette a megfeszített munka. Haja megderesedett, homlokát fölszántották a gondok, és arcáról soha el nem oszlott a szomorúság.

Egyszer megkérdezték tőle a gyerekei, mivel lehetne fölvidítani szomorú szívét.

– Isten tudja – sóhajtott Kis Miklós. – Nincs semmi bajom, semmi kívánságom. Csak azt szeretném tudni, micsoda csengést-bongást hallok én a szívemben minden éjszaka.

Híres orvosok megvizsgálták Kis Miklóst, és a szemébe nevettek.

– Egy kis képzelődés meg a nagy jó mód – mondták neki. – Volna csak miszter Kismi szegény gyári munkás, mindjárt nem muzsikálna a szíve.

– Megpróbálom én azt is – sóhajtott Kis Miklós, és bevette magát a gépek közé munkásembernek.

Az se ért semmit. Minél jobban csattogtak, dübörögtek a gépek, annál erősebb lett a szívében a csilingelés. Akkor aztán azt tette Kis Miklós, hogy hónapokig nem mozdult ki a házából, hanem magához hívatta a világ leghíresebb zeneművészeit, és azokkal muzsikáltatott magának. Hátha valamelyik rátalál arra a dallamra, amelyik az ő szívében hangzik.

Valami híres csengettyűművész talált rá. Alig fogott a játékba, így kiáltott Kis Miklós:

– Tudom már! A monoszlói harangok!

Még aznap hajóra ült Kis Miklós egész háza népestül, s jött hazafelé látogatóba.

– Csak egy-két napra – mondta az amerikai barátainak.

S egy hét múlva, amikor kedvére kigyönyörködte magát a monoszlói harangok szavában, csakugyan menni is akartak visszafelé. Már föl is ültek a kocsira a faluháza előtt, mikor megszólalt a templom öreg harangja.

– Várjanak csak – kapta le öreg Kis Miklós a kalapját, és hallgatta a harangot könnybe lábadt szemmel.

És hallgatta másnap is, harmadnap is, hallgatta egy hétig.

– Csak még egyszer hadd halljam! – könyörgött a gyerekeinek.

Utoljára azt mondta nekik, hogy menjenek csak ők maguk, nekik ott a hazájuk, ő már csak itt marad addig, míg egyszerre nem szól Monoszló valamennyi harangja.

Mostanában szólt egyszerre valamennyi. Három templomnak kilenc harangja siratta el Forró Kis Miklóst, akit idegen világból, messzi tengereken túlról az ő szavuk csalogatott haza magyar embernek.

OROSZ ANNABELLA rajza

TÓTH ÁGNES

HAJNAL CSÍKSZEREDÁBAN

A völgybe költözött az ősz.
Gondolta, kicsit elidőz.
Kertekben aludt, fák alatt,
míg fel nem keltette a Nap.

Nagyot nyújtózott, ásított.
A tájra rácsodálkozott.
A hegy fején fehér bóbíta.
Dombokon pára: kék-lila.

És a kis, vörös háztetők,
mint felfordított tekenők.
Kéményeikben füst köhög,
ébrednek a ház fölött.

SZŐCS MARGIT

VAJON MILYEN LESZ?

Fagyok közeledtét mondják
a szélhozta hírek,
sejtjeimben nagy mocorgás:
szétfröccsenő színek.

Vajon milyen lesz, ha egyszer
innen elmozdulok,
s elengedve a tölgyágot
a patakba hullok?

Ha magával ragad a víz,
uszonyaim nőnek,
elviszem a tengerekig
hírét az erdőnek.

BERTÓTI JOHANNA

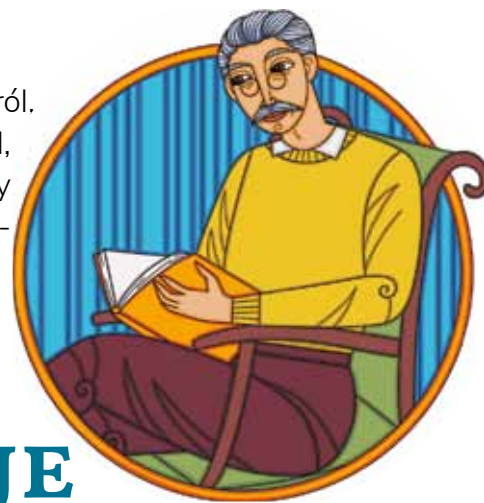
NAGYAPA

Kimentünk a temetőbe.
Ott a világ átváltozott
valahogy még jobban őszbe.
Sárban felejtett lábnyomok
szegélyezték a sírokat.
A szőke fák imbolyogtak,
soványak voltak, nyirkosak.
Elhalványult minden mondat.

Szóltam hozzá, és figyeltem,
de válaszát nem hallottam,
csak azt, hogy a síri csendben
szívem halkán dobban, dobban.

MESÉK A ZÖLD FOTELBŐL. Hallottatok Öcsiről, Krisztinkáról, Vilikéről vagy Vilmos atyáról? Találkoztatok-e Szikra Ferkóval, Győzelmes Gábriellel? Róluk egy zöld fotelben ülve mesélt nagy kedvvel Méhes György író. Szerzőinket arra kértük, az ő szellemében írjanak új történeteket mindannyiunk örömére!

LÓNHÁRT MELINDA

A VILÁGÍTÁS MESÉJE

Mama a fürdőszobában tette vízbe a krizantémokat, amiket tata a piacról hozott. Holnap világítás lesz, a temetőbe készültek ők is. A kádban, a fehér vederben, mama szerint, frissek maradnak a virágok, és pont jó lesz nekik ott reggelig. Különösen édeskés illat lengte be a házat. Anika többször bement a fürdőbe, csak hogy ebbe a különös illatba beleszipantson. Azt ígérték, másnap ő is velük mehet a temetőbe, ahova már a tavaly is velük ment volna, amikor Jenő bácsi meghalt, de a mama azt mondta, hogy nem való ő oda még, gyermek a temetésre. Akkor nagyon dühös volt, hogy kicsinek nézik és butának, pedig csak azt nem akarták, hogy megfázzék.

Különös neve volt a temetőnek: Házsongárd. Tata azt mondta, hogy majd gyertyát is gyűjthet velük.

– De azért illendően viselkedj. Nem hancúrozni megyünk. Jól fel kell öltöztessünk, te gyerek, nehogy megfázz, mert hűvös van, és nem baj, ugye, hogy sokat fogunk járni? – kérdezte a vacsoránál mama.

– De kihez megyünk, mama? – kérdezte Anika.

– A rokonainkhoz, Anika. A szüleinkhez, a te dédszüleidhez, akiket nem ismerhettél, mert már nem éltek, amikor megszülettél.

– Őket is a Házsongárdba temették?

– Igen, Anika, a Házsongárdba, ebbe a szép, régi temetőbe. Sok híres ember is nyugszik ott. Erdély nagyjai. Írók, költők, színészek, tanárok, akik életükben mind nagyon sokat

tettek. Majd tata mesél neked róluk. Brassai bácsiról, Misztótfalusi Kis Miklósról, Apáczairól, Kós Károlyról, Janovics Jenőről.

– Ha szeretnéd, az ő sírjukra is tehetünk gyertyát vagy virágot – mondta tata. – Most fejezd be a vacsorát, a bundás kenyér már nagyon várja. Aztán fogmosás.

Anika lefeküdt. Hallotta, hogy a nagyszülei a konyhában beszélgetnek, régi időről, régi emberekről, amíg mama mindent komótosan elmosogat és elrámol. Nagyon szeretett így elaludni, ha a szoba és a konyha közötti ajtó résnyire nyitva volt. Olyan békés és nyugodt volt minden, ő bent, mamáék kint. Melegség áradt a konyhai beszélgetésből, meleg, mint a lámpabúra sárga fénye, ami bevilágított hozzá. Az ágy szappanillatú ágyneműjébe fúrta fejecskéjét, és elaludt.

Másnap délután a temetőben nagyon sokan voltak. Hűvös volt, és hamar sötétedett. Anika mama meg tata kezét fogta, vihette a hátizsákjában az összecsukható kis kerti ásót, aminek a másik végén egy gereblye volt, aztán, mikor odaértek a dédiék sírjához, előkerült a kisseprű is. Leseperték a sírokat vagy kicsit gereblyéltek, ahol arra volt szükség, virággal díszítették őket, majd gyertyát gyújtottak, mint a temető minden látogatója. Amikor már minden gyertya égett, tata vagy mama rendszerint azt mondta:

– Imádkozzunk egyet.

És imádkoztak. Szép csendesen, elmondták együtt a Miatyánkot, aztán mama meg

tata olyan különös maradt még egy kis ideig, pedig az imának már vége lett.

– Miért vagytok ilyen furcsák? Menjünk a következő sírhoz! – nyafogott Anika. Mama egyetlen pillantása elég volt, hogy abbahagyja.

– Tudod, mit beszéltünk tegnap?

– Hogyne tudnám. De miért vagytok olyan csendesek imádság után?

– Ilyenkor az elhunyttal beszélgetünk – mondta tata, és kézen fogta. – Megyünk tovább, ne türelmetlenkedj. Még egy sírhoz kell elmennünk, az ükidéhez. Aztán indulunk hazafelé.

Anika elcsodálkozott azon, hogyan lehet az elhunyttal beszélgetni. Már a szó is furcsa volt. Elhunyt.

Mintha olvasott volna a kislány gondolataiban, mama utolérte őket, és megfogta unokája másik kezét.

– Türelem, Ani. Ha valamit nem értesz, kérdezz – mondta mama.

– Mondd, mama, hogyan lehet az elhunyttal beszélgetni? Ő is kérdez tőletek? Vagy inkább válaszol?

Ez sehogyan sem fért a fejébe. A nyár végén a játszótéri pingpongasztal alatt annyi hangya volt, eső után oda bújtak Zoltánkával. Pár hangyát véletlenül eltapostak, ahogy ott guggolva üldögéltek, fészkelődtek. Zoltánka azt mondta, azok a hangyák se csípnek többet, de Anika nagyon sajnálta a mozdulatlanokat. Kicsit megpiszkálta őket, hogy ébresztő, indulás, de hiába. Nagyon elgondolkodott azon, hogyan is van ez. Az élő hangyák hátukra vették a sérülteket és elhunytakat, aztán elmentek a hangyatemetésre. Biztos ilyen volt Jenő bácsival is, csak felnőttekkel, persze. A felnőttek többet énekelnek. A hangyák meg biztosan olyan némán beszélgetnek egymással, mint most a nagyszülei a sírban nyugóval. Valami békés, titkos csatornán. Egy pillanatra arra gondolt, el kéne mesélni ezt a nagyszüleinek, ezt az egész hangyabeszédet. De mama is olyan elgondolkodottnak tűnt, meg tata is.

– Úgy képzeljük, hogy elmondhatunk nekik dolgokat, Anika – mondta tata. – Elmeséljük nekik pár szóban az életünket, nélkülük, mint ha hallanák. De most már ideje hazatérnünk, teljesen besötétedett, és hideg is van, ugye, mama?

Mama bólintott, és továbbmentek a temető kijáratára felé.

Az arany gyertyalángok lobogásában Anika szépnek látta a temetőt. Igaz, hogy sok elhunyt pihen benne, de ha beszélgethetünk még velük, akkor talán minden rendben van. A kijáratnál sült gesztenyét kapott, azt eszegetve ballagtak a buszmegálló felé. Anika nem tudta, tata emlékszik-e még Karlra, a Vince nevű régi ovistársa képzeletbeli pingvinére, aki a fiú titkos barátja volt. Ő is úgy képzelte, hogy beszélgethet vele. És Anika maga is mesélt kiskorában a Hangyakirálynőnek, ha szomorú volt vagy fáradt, ezt mama is tudja. Nem lehet mindig mindent szavakkal elmondani, az nagyon hosszú és fárasztó lenne. Annyi szó nincs is talán, ahány gyertya, ahány érzés és ahány gondolat.

VASS JÓZSEF rajzai

A NYELVES KIRÁLYKISASSZONY

Magyar népmese

ARANY LÁSZLÓ nyomán

Hol volt, hol nem volt, volt egy király, annak egy gyönyörű leánya. Ez a leány olyan nyelves volt, hogy akárkivel akármiről beszélt, mindig az övé lett az utolsó szó. Búsult a király. Láta, hogy a többi királykisasszony egy rossz szót ki nem ereszt a száján, az ő leányától meg mást se lehet hallani. Az is bántotta, ha elgondolta, hogyan tegyen ezzel valami becsületes embert szerencsétlenné, hisz aki elveszi, annak keserűség lesz az élete. Utoljára gondolt egyet.

– No, leányom – mondta –, akié veled szemben az utolsó szó, annak adlak feleségül..

A leány örült a dolognak:

– Jó lesz az, felséges atyám, legalább nem lesz olyan alamuszi tedd ide, tedd oda uram.

A király kihirdette, hogy aki eléri, amikor a leányával beszél, hogy nem a leányé, hanem az övé legyen az utolsó szó, annak adja őt feleségül fele királyságával együtt.

Mentek szerencsét próbálni hercegek, grófok, nagy süvegű tótok. Egyik se tudott kettőt szólni a kisasszonyhoz.

Hallotta a hírt három testvér. Elindultak, hogy próbát tegyenek. A legkisebb fiú eszelős volt, a bátyjai nem akarták elvinni.

– Ne gyere, Jankó, nem lesz a leány a tied.

– Mégis elmegyek, majd megvállik, kié lesz a királykisasszony!

Menet közben Jankó elmaradozott. Akármit látott, mindent felszedett. Egyszer talált egy tojást. Azt kiabálta:

– Gyertek csak, hé! Mit találtam!

A két bátyja azt gondolta, egy véka aranyat-ezüstöt ta-

lált. Visszaszaladtak nagy lóhalálában, hát látják a tojást. Nekiestek Jankónak. Úgy elverték, mint a kétfenekű dobot, azután otthagyták. Jankó feltápászkodott, eltette a tojást, ment utánuk. Kis idő múlva talált egy rossz szeget, kiabált megint:

– Hát most mit találtam, gyertek csak!

Azok megint visszaszaladtak, hogy Isten tudja, mit talált Jankó!

Hát látják a rossz szeget. Megint jól helybenhagyták. Jankó eltette a szeget is. Harmadszor talált egy rakás ganét. Kiabált, de rá se hederítettek. Jankó eltette a ganét a sipkájába. Ment a bátyjai után. Mire a palotához ért, azok már visszafelé jöttek nagy szomorúan.

– Ne menj oda, nem lesz a tied – mondták.

– Már miért ne lehetne az enyém?

– Csak. Nincs hozzávaló eszed.

– Hm! Csaknak zsák kell, papnak ágy kell. Azért is megmutatom, hogy az enyém lesz!

– Nem éred meg hajasan, kopaszon is bajosan.

De Jankó bement. Szólt a kisasszonyhoz:

– De piros a kisasszony!

– Tűz ég ám bennem!

– Itt egy tojás, süssük meg rajta.

– Lyukas ám a serpenyő!

– Itt egy szeg, foltozzuk be vele.

– Igen biz a ganét!

– Az is van itt egy sipkával!

Erre a kisasszony egy szót se tudott szólni, hozzá kellett neki menni a bolondhoz.

Másnap megesküdtek, nagy lakodalmat tartottak, máig is élnek, ha meg nem haltak.

ANDRÉ FERENC

A PARFÜMKÉSZÍTŐ KEDVESE

2. rész

A parfümkészítő és kedvese kézen fogták egymást, cipőt húztak, és már indultak is. Mielőtt az ajtón kiléptek, az illatmester magához vett egy üvegcsét, benne szép, kövér, barna kávészemekkel. A kedvese értetlenkedve nézett rá, ezért az illatok legendás szakértője mosolyogva magyarázta:

– Az illat fondorlatos dolog ám! Néha lebegő, máskor súlyos és darabos, és akkor egyetlen szippantás betölti az egész orrod, oda-fészkel és órákig, napokig ott vackol vidáman. Aztán nem enged semmiféle más illatot oda. A friss kávé illatán kívül. Mert a friss kávébab aromája szelíden kitessekel az orrodból minden korábbi illatot, majd ő is félreáll, helyet adva az új szimatoknak. Ezért, amikor szaglászni indulsz, legyen nálad kávébab! Egy szippantás, és a korábbi szagok eltűnnek. Azután teljes valójukban érezheted az új illatokat.

Végigloholtak a Könyves Kálmán körúton, elvágattak az Aréna mellett, a pályaudvarnál jobbra, át mindenféle utcán és téren, a Haller parkon és a Ferenc téren keresztül egész a Szabadság hídig, mígnem egyenesen a Nagy Vásárcsarnok bejáratához értek. Nevéhez méltó módon a Nagy Vásárcsarnoknak már az ajtaja is óriási. Belül pedig simán elférne 27 elefánt és 13 zsiráf!

Az asztalok roskadoztak az áru alatt, mindenféle portékát lehetett ott kapni. Az asztalok közötti hosszú folyosók labirintusában mindenféle szerzet tülekedett, több nyelven próbált száz forintot lealkudni. A parfümkészítő kedvese attól tartott, eltévednek, és soha többé nem találják meg a kijáratot ebben a nagy kavarodásban.

A vásárosok egymást túlharsogva kínálták árujukat: barackot vagy karalábét, hamis tornacipőt, használt rágógumit, enyhén megrágot legódarabokat. Micsoda zshivaj, micsoda nyüzsgés, micsoda tolongás! És mennyi szag egy helyen! Egy emberélet kevés rendesen végigszaglászni. Volt ott túró, sáros krumpli, kolbász, virágcsokor, műanyag dinoszaurusz és akácméz, a közeli kifőzdékből marhapörkölt és lekváros lángos szaga keveredett a tömény verejték, ázott galamb és fahéj illatával.

– Válassz! – mondta a parfümkészítő. – Talán ez tetszik? – mutatott egy üveg meggykompótra. – Vagy inkább ez? – és felemelt egy hatalmas halat. – Vagy netalán ezt szeretnéd? – egy szelet krémost nyújtott kedvesének, hogy kóstolja és ítélje meg. A kedves szimatolt, szaglászott, hogy megtalálja a legjobb aromát. A szagok között feltűnt neki egy mindennél kellemesebb illat. A többi mögül átderengett egy gyöngéd, puha aroma, amitől melegség, nyugalom és béke töltötte el, amitől felcsillant a szeme, és mosolyra húzódott a szája.

(Folytatjuk)

KARDA ZENKŐ rajzai

A KÁVÉMASINA

Osztrák mese

LENGYEL BALÁZS nyomán

Volt egyszer egy özvegyasszony. Szegény volt, mint a templom ege-
re. Nem volt se háza, se földje, se
búzája, csak egy fia, aki idegenben
kóborolt. Nehéz sora volt az özvegynek egy-
magában. Nemhiába sóhajtott fel magában
vagy százszor is:

– Bár jönné haza a fiú, és segítene rajtam!

Egyszer, amint elrévedve ült a rokka mel-
lett, a szálát fonta, és fonogatta a gondolatait
is, kinyílt az ajtó, és belépett a fiú. Jaj, hogy
ugrott tüstént a nyakába!

– Édes fiam, de jó, hogy itt vagy! Tudom
én, jobb dolgom lesz ezentúl!

És sírva fakadt keservesen, mert annyit
szenvedett szegény.

– Nocsak, szülém – csendesítette a fiú. –
Minden jóra fordul, ne féljen. Van nekem egy
csuda-masínám.

Ezzel előkotort a foszlott kabátja zsebéből
egy különös kis batyut. Kibontotta, s egy ócs-
ka kávédarálót húzott elő belőle.

– Jaj nekem! – hervadt le az özvegy mo-
solygása. – Aztán ez mire jó? Ennél már jobb
az én régi kávémasínám is.

– Várj csak, anyácskám – felelte a fiú –,
meglátod tüstént, csinálj csak egy csésze ká-
vét, nagyon megéheztem ám az úton!

– A kávét még csak megfőzném – mondta
az asszony –, de honnan vegyek zsemlét hoz-
zá? Hisz a pék nincs már nyitva.

– Ne törődj vele – legyintett a fiú –, zsem-
léről majd gondoskodom én.

Az asszony kiment a konyhába, térült-for-
dult, s rövidesen hozta egy csuporban a kávét.

– Mit gondol, szülém – kérdezte a fiú –,
ránk látnak-e vajon az ablakon keresztül?

– Ha a függönyt behúzzuk, bajosan – s ez-
zel az özvegyasszony az ablakhoz lépett, s

készségesen be-
függönyözte, mert
kíváncsi volt, hogy
mit akar a fia.

Az pedig az asztalhoz
lépett, megforgatta a kávémasínát, s közben
így mormogott:

– Kis darálóm, jól darálj, zsemlét adjál, meg
se állj!

Kicsapódott a daráló ajtócskája, szép, sző-
ke zsemlék pottyantak ki belőle. Amikor meg-
elégelte, a fiú így szólt:

– Kis darálóm, ne darálj, nyugton állj, és
szóra várj!

Akkor az ajtócska becsukódott. Az öz-
vegyasszony összecsapta a kezét. Szerette
volna tudni, mindez hogyan történt! De hiába,
már titok maradt! A fia megfogadtatta vele,
hogy nem beszél a masínáról, különben az el-
veszti csodás erejét. Megfogadta persze, bár
nehéz az ilyesmi, hiszen átlátta, hogy a ritka
kincs birtokában könnyebb lesz az életük. At-
tól kezdve csakugyan nem szűkölködtek töb-
bé. Dolgozni ugyan dolgoztak továbbra is.
Nem vesztették el a józan eszüket, nem paza-
roltak, nem dorbézoltak, így aztán arra is tel-
lett, hogy másoknak segítsenek.

Így éltek, éldegéltek zavartalan boldog-
ságban. Így élhettek volna életük végéig, ha
nincs egy gonosz szomszédjuk. Ennek feltűnt,
hogy a két szegény ember jobban öltözködik,
mint régen, húst eszik majdnem mindennap,
és a koldusokat se veri el az ajtaja elől. Irigy és
kapzsi teremtés volt a szomszéd, nem tudott
belenyugodni a dologba. Addig-addig szaglá-
szott, leskelődött, míg rá nem jött. Az özvegy-
asszony egyszer nem függönyözött be elég-
gé, amikor a fia a darálót mondókájával mun-
kára szólította. A gonosz szomszéd ott fülelt

éppen az ablak alatt. Meghallotta a mondókát, bekukucskált a szobába. Elég volt neki egy pillantás, s megértett mindent.

Megkívánta a csodás masinát. Eltökélte, hogy megszerzi magának. Megszerzi, de hogyan? Fogta magát, meghívta az özvegyet és a fiát magához. Étellel, itallal jóltartotta őket, majd még egy kis borkóstolóra lecsalogatta vendégeit a pincéjébe. Akkor aztán rájuk zárta a vasalt pincekaput. Dörzsölte a kezét örömben, hogy végre megszabadult tőlük. S már ugrott is, berontott a házukba, fogta a darálót, szaladt vele haza, bezárkózott, s kitette az asztal közepére. Gabonakereskedő volt, leginkább búzára áhítozott, megforgatta hát a masinát ilyenképpen:

– Kis darálóm, jól darálj, búzát adjál, meg se állj!

A daráló engedelmeskedett. Ajtócskája kikapart, peregtek belőle a szép piros búzaszemek. A kapzsi nézte a kiáradó búzapatakat, azt se tudta, hová legyen örömben. A szemek dőltek, dőltek, belepték az asztalt, lefolytak a földre. Kis idő múlva búzában gázolt a gonosz szomszéd. Nem sejtett akkor ő még semmi rosszat! Amikor a búzatenger a szobában már térden felül ért, akkor kezdett aggódni. Újra és újra elmondta a mondókát, hátha megáll a masina:

– Kis darálóm, jól darálj, búzát adjál, meg se állj!

De a daráló csak járt, ontotta a búzát, hogy az belepte a székét, az asztalt. Megijedt a gonosz, kapzsi ember. Deréig betemetve a veresikét kiáltozta, hátha abba hagyja a masina. Majd könyörögni kezdett:

– Elég! Elég! Daráló, állj már meg!

Könyöröghetett, kiáltozhatott, csak folydogáltak a gabonaszemek. Végül lekapott egy csákányt a kemencéről, szétverte a masinát. De a szétvert daráló minden darabja új darálóvá változott, és ontotta magából a búzát. Elveszett a gonosz szomszéd. A szemek felértek az ablakig, pár pillanat, s már a mestergerenlát feszegették. Tán kiáltozott még segítségért, de hiába, senki sem hallotta.

Csak amikor már kapun, padlásablakon hömpölygött, áradt kifelé a búza, akkor vették észre a csodát a szomszédok. Akkor aztán egyszeriben összeszaladt a falu. Keresték a szomszédot, még a pincébe is lementek. Ott rábukkantak az özvegyasszonyra meg a fiára. Tüstént kiszabadították őket. A fiúnak elég volt egy pillantás, azonnal kitalálta a dolgot. Szép csendesen megszólalt:

– Kis darálóm ne darálj, nyugton állj, és szóra várj!

Erre elállt a gabonafolyam. A szomszédok eltakarították a búzát. Holtan húzták ki alóla a kapzsi kereskedőt. „Gonosz ember volt” – mondták, s hazatértek. Csak a fiú szomorkodott még egy darabig, mert oda lett csodatevő darálója. Eltűnt, elveszett csodatevő ereje, mert a varázsmondókát idegenek is hallották.

No, de ő sem búsult sokáig. A masinával már eddig is annyit szereztek, hogy gondtalanul eléldegélhettek belőle, amíg világ a világ.

KÓSZABÓRSA TANODÁJA – NYELVEK, KULTÚRÁK

BELGIUM

Goeden dag =
Jó napot!

A régi Hollandia déli része az 1830-as forradalom után lett Belgium. Luxemburg, Franciaország és Németország mai szomszédai. A legsűrűbben lakott európai ország 60 kilométeres tengerpartját homokos dűnék övezik, itt sétálva goda és jégmadár hangját halljuk, a nyírfajdét ritkábban. Belgium „teteje” az Ardennek erdeiben csúcsosodó, 694 méteres

Botrange. Alpesi lánjai védett területek. Szárazsággal tűzveszély fenyegeti. Az itt folyó Maas élővilága is veszélyeztetett. 45 kilométer hosszan visszavadták, hódok, vidrák élnek benne, a tenger felől a lazac, a pisztráng erre úszik. A gímszarvas, vad-disznó, nyuszt a vadonban, a fehér-kék belga szarvasmarha tanyákon él.

Belgium észak-nyugati csücskében a XV. század óta lovak hátáról halászó férfiakat, nőket is találunk. A hidegvérű brabanti lovak szügyig gázolnak a vízbe. A magukkal húzott hálóba foglyul ejtik a rákot, halat, a halászok a lóhátra erősített kosarakba gyűjtik a zsákmányt.

A belga griffonok nem mesebeli madarak, hanem házikedvencek. A cseppkőbarlangok viszont varázslatosak, akárcsak a geopark foglalkozásai. A földeken cukorrépa, sörárpa, komló és dohány terem.

Északon kőszenet, gyémántot bányásznak, atomerőművek működnek. A flamandok itt csipkét vernek, szőnyeget szőnek. 1917 óta a főváros, Brüsszel főterén is, begóniából, dáliából. A Grote Mark és a kis bronz szökőkút mellett az Atomiumhoz sietünk. Az óriás vasatom acélcsöveiben mozgólépcsőzünk a legfelső gömbhöz. Körbenézve, a középkori, barokk, szecessziós épületek a szemünknek, az Operaház, a templomok zenéje a fülünknek kedves. Gyémántért Antwerpen

kikötővárosába, majd Gentbe, a belga történelem bölcsőjébe utazunk. A valamikori börtön, bíróság, mosoda, pénzverde székhelyéről, a Gravensteen kastélyból nézzük a belvárosban kerékpározókat, a vízi csatornákat, a gyárakat. Később Brugges óvárosában sétálunk, hajókézünk, középkori Hanza-kereskedők házait bámuljuk.

Az első magyar vers, az Ómagyar Mária-siralom szövegét egy a leuven-i Katolikus Egyetemre került latin kódex hártyalapjaira írták a XIII. században. A belga útlevelek lapjaira egy éve népszerű képregényhősök költöztek, mint például Tintin vagy a hupikék törpikék.

A legenda szerint novemberben érkezik gőzhajón Spanyolországból Fekete Péterével együtt a belga Mikulás, és fehér lóra pattan. Várhatjuk fűszeres Speculoos-keksszel, gofrival, enyhe asztali sörrel, amit az ebédelő iskolások is ihatnak. Csokit, pralinét innen rak zsákjába, mert a kongói kakaóból készült ínyencség igazi belga kézműves termék. A brüsszeli reptéren percenként 1,6 kg csokoládét adnak el! Senki sem távozik úgy, hogy ne evett volna a fővárosban egy adag zelleres-fokhagymás vízben főtt fekete kagylót sült krumplival.

Sinterklaas (ejtsd: Szinterklász) = Mikulás
moules-frites (ejtsd: múlfritt) = fekete kagyló szalmakrumplival

Mai belga nyelv nem létezik. Az ókori belgák eltűntek a történelem színpadáról. Belgium hivatalos nyelvei a flamand, a francia, a német. Az északi flamandok és a franciául beszélő vallonok történelmi ellentétben élnek, így néha jobb angolul szólni, bár a flamandok franciául is tudnak. A flamandok nyelve, a Vlaams angol és francia szavakat kölcsönöz, kiejtésében különbözik a hollandtól. A g náluk nem torokhang, lágyabban ejtik, mint Hollandiában. A vallonok nyelve alig tér el a franciától, Brüsszelben mindenki beszéli.

schoon flamandul = szép, hollandul = tiszta

A főváros feliratai kétnyelvűek. Lakosai is megkülönböztetik egymást. Aki ott született, az echte. Ha a szülei is ott éltek, akkor ketje. Ha valakinek csak egyik szülője ketje, akkor ő zinneke.

Nektek mostani lakóhelyeteken születtek és élnek szüleitek, nagyszüleitek? Beszéljeteek erről, rajzoljatek családfát. Nézzeteek belga képregényeket vagy rajzfilmet a Hupikék törpikékről, Asterixék belga kalandjairól. Csokimajszolgatáshoz a brüsszeli csipkebolt története, vagy a Lackfi János fordította versek illenek. Szemgyönyörködtetésre Marie-José Sacré vagy Carll Cneut tüneményes illusztrációi valók, például az Aranykalitka című könyvből, melyet böngészhettek román nyelven, az jót tesz, akár az iskolai asztali sör!

Tudjátok-e, melyik hangszer született Belgiumban? Hát azt, hogy kik voltak a beginák? Írjátok meg nekünk!

Összeállította: BERKI TÍMEA

Pinokkió elindult, hogy a pénzét elássa. Nemsokára egy nagy fa mögül két álarcos rabló ugrott elő. El akarták venni az aranyait, de sehol sem találták. Bosszúból jól elagyabugyálták és ott hagyták, a földön heverve. Rövidesen megjelent a kék hajú lány, és házába vitte az ájult Pinokkiót. Amikor Pinokkió magához tért, a lány kérte, vegye be az orvosságot. Pinokkió azt hazudta, hogy már bevette.

Ettől azonnal nagyot nőtt az orra. A rémült Pinokkió megígérte, hogy soha többet nem hazudik. De amint helyrejött, megszökött a házból és az erdőbe ment. Ott Rókával és Kandúrral találkozott. Épp a Csodák mezejére tartottak, hívták, hogy menjen velük. Róka és Kandúr rávette Pinokkiót, hogy a pénzét egy fa tövében ássa el és locsolja meg. Azt mondták neki, ott a Csodák mezeje, ahol a pénze megsokszorozódik majd.

CARLO COLLODI

PINOKKIÓ

Rajzolta: MÁRTON ÉVA

Rövidítette: LÁSZLÓ NOÉMI

3. rész

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNK BETHLEN-KASTÉLYOK

A Beszterce-vidéki Bethlenben épített várat 1438-ban az a Bethlen család, amely nevében és előnévében megőrizte ősi fészke nevét. Nem csak bethleniek, hanem kígyós Bethlenek ők, mivel olaszos címerükben szájában aranyalmát tartó koronás kígyó kúszik.

Erdély híres fejedelme Bethlen Gábor, aki a szárhegyi Lázár-kastélyban nevelkedett, a Bánságból származó iktári Bethlen család tagja. XIV. századi őse, Bethlen János, állítólag egyetlen nyílveendővel lőtte át két hatyú nyakát, ezért lett hatyús a címerük.

▲▲▲
Bethlen

A bethleni Bethlenek politikusok, kultúrapártolók voltak. Árva Bethlen Kata imádkozott, levelezett és könyvgyűjtőként tisztelte az írott betűt. Unokatestvére, a történet- és emlékiró Bethlen Miklós, 1668 és 1683 között a régi helyett új kastélyt tervezett magának Bethlenszentmiklóson. Renszánsz épület volt, a Marosra néző emeleti loggiával, melyet később barokkos kagylódíszekkel tettek még pompásabbá. 1856-ban a kastélyt

E két Bethlen-ág más-más család. Az iktáriak kihaltak, a bethleniek leszármazottjai még élnek, de ősi várúknak mára nyoma veszett. Bethleni kastélyaikban ma polgármesteri hivatal, iskola, mezőgazdasági szaklíceum és kórház működik. Néhány külső és belső stukkódísz, régi ajtókeret emlékeztet az építőkre.

▲▲▲
Bethlen Kata a bonyhai kastélyban született.

a Brukenthal család örökölte és mezőgazdasági iskolát nyitott benne. Az épületet alagútrendszer kötötte össze a küküllővári Hallerkastélyal, és mintha sorsuk is összefonódott volna, a XX. században a pezsgőt és borokat gyártó Jidvei cég tulajdonába került e két műemlék. A Bethlenek kastélyában azonban állványok takarásában szunnyad a történelem.

▲▲
Bethlenszentmiklós

A Segesvár melletti Keresden Bethlen Márk a XV. században építi meg a nemesi család birtokközpontját. Bejárata a kör alakú, zömök Öregtorony volt. Emeletét később alabárdos vitézeket mintázó domborművekkel díszítették. E toronyhoz kapcsolódik a tornácos palotaszárny, a Bethlenek kedvenc esküvői helyszíne. Szerették mézesheteiket is e kényelmes otthonban tölteni. A várfalakkal védett kastély másik oldalán raktárak, majd lakrészek voltak.

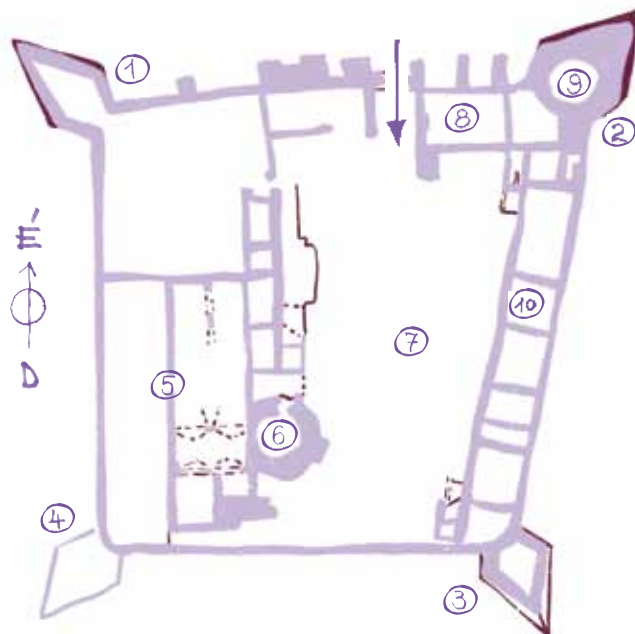

▲▲▲
Keresd

Bethlen Elek a XVII. században stukkódíszekkel, kőből faragott ablak- és ajtókeretekkel, boltozatos terasszal, címeres felirattal díszítette az épületeket, a várfal sarkaira pedig ó-olasz bástyákat emeltetett. A keleti szárnyban nyomdát alapított, hogy testvérbátyja, gróf Bethlen Farkas kancellár Erdély történelméről szóló munkáját sajtó alá rendezhesse, de Thököly Imre kurucvezér betörése ezt megakadályozta, és a család csak egy kéziratot és pár levonatot tudott megmenekíteni.

A Bethlenek folyamatosan itt laktak 1948-ig, amikor az állam elvette tőlük a kastélyt, gazdag könyvtárukat, bútorikat, és óvodát nyitott benne. 1971-ben Mihai Viteazulról filmet forgattak itt, és a látvány kedvéért lángba borítottak mindent. A Bethlen család 2007-ben kapta vissza a romos kastélyt, melyet Bethlen Anikó grófnő 2014-ben a dévai Szent Ferenc Alapítványra és Bőjte Csaba szerzetesre bízott, 50 évre. Felújítása elkezdődött, hogy majd a Béke Háza működhessen benne.

A keresdi kastély alaprajza ▶▶▶

① ÉNY-i olaszbástya	⑤ reneszánsz palota	⑧ kápolna
② ÉK-i olaszbástya	⑥ öregtorony	⑨ barokktorony
③ DK-i olaszbástya	⑦ udvar	⑩ gazdasági és lakóépület
④ DNY-i olaszbástya		

Írjátok meg nekünk, hogy a Bethlenek melyik kastélya újult meg 2023 őszére? Keressétek fel!

Összeállította: BERKI TÍMEA
Illusztráció: STARMÜLLER BORÓKA

Ha szorgalmasan választok a rovat kérdéseire, év végén könyvjutalomban részesültök.

◆ HÁZBAN, HÁZ KÖRÜL NOVEMBERI JELES NAPOK

DIMÉNY-HASZMANN ORSOLYA rovata

Két Szent András-havi jeles naphoz, a Márton- és az András-naphoz kapcsolódó hiedelmekből, szokásokból válogattunk.

A középkorban népszerű Szent Márton Pannóniában született 316-ban, november 11-én. A magyar nyelvterületen emlékét helynevek, oltárképek őrzik. A Márton-napi népszokások a mezőgazdasági munkák befejeződéséhez kötődnek, illetve a legendához, mely szerint Márton egy libaólban rejtőzött, amikor püspökké akarták választani, de a ludak gágogásával elárulták. E napon a pásztorok vesszőt ajándékoztak a gazdáknak, úgy tartva, hogy ahány ága van, annyit malacozik a disznó.

Márton napja a karácsony előtti 40 napos böjtöt megelőző utolsó ünnepnap. Ilyenkor lakomákat, bálokat, vásárokat rendeztek. Nem volt szabad takarítani, mosni, teregetni, ez a jószág pusztulását okozta volna. Novemberben már le lehetett vágni a tömött libát. Jellegzetes Márton-napi ételek a libaleves, a libasült párolt káposztával: „aki Márton napon libát nem eszik, egész éven át éheznek”. A lúdvacsora után „Márton poharával”, vagyis a novemberre éppen kiforrott újborral volt szokás koccintani.

A sült liba mellcsontjából időjárást jósoltak. A barna, rövid csont sáros, a hosszú, fehér csont havas telet jelzett. Az aznapi időjárásnak az ellenkezője volt várható: „Márton

napján, ha a lúd jégen jár, karácsonykor vízben poroszkál” – mondták a régiek. A néphit szerint a Márton-napi eső után fagy, majd szárazság következik. „A bornak Szent Márton a bírója” – mondták, mert ilyenkor már iható volt az újbór.

November 30-a Szent András apostol ünnepe. A hagyomány szerint átlósan ácsolt keresztben halt mártírhálát, az ilyen keresztnek neve andráskereszt. A Kárpát-medencében ehhez a naphoz kapcsolódó népszokás a házasságjósolás és az időjósolás. Ha ekkor esik, havazik, azután 40 napig esik. Ha csillagos az ég, jó lesz a termés. Ha a szél délről fúj, hosszú lesz a tél. Gyümölcsfáig virágoztatásával is a téli időjárást jósolták. Az ágat feltették a kemence tetejére, s az a melegben karácsonyig kivirágzott. Ha az ág alsó része virágzott, akkor a tél eleje hűvös, zord. Ha a közepe, akkor január végén lesz erős tél. Ha a hegyén virágzott az ág, akkor a tél végén érkezik jég, havazás, fagy. András-nap a téli időszak kezdetét is jelenti.

Az András-nap régen a disznóvágások kezdete volt, de az adventi időszak kezdetére eső disznótor már csendesebb volt. András-napon dívó házasságjósoló szokás volt az eresztés. A zsúpszalmával fedett ház eresztét megrázták, s a lányok kötényébe hulló magból jósoltak. A búzamag jó módú, a rozsmag szegény vőlegényt mutatott.

KETTŐ LESZ BELŐLE

Minden rossz mondat törött ablak, melyen át egy rossz gondolatra látni. (Babits Mihály)

Egyet mondok: **kettő** lesz belőle. Novemberi főhősünk a 2. Mintha biztos alapon álló fél szív lenne: ha az **egy** megtalálja társát, **fele**-ségét, **kettő**, azaz **egy pár** lesz belőlük: 2. A 2-nek nyelvünkben – stílszerűen – két alakja van: **kettő** és **két**. A közelmúltig még minden magyar ember pontosan tudta, hogy melyiket mikor kell használnia. A kificamodott nyelvérzékű nyelv-divatdiktátorok azonban aggódni kezdtek, hogy a **két** számnév összetéveszthető a **héttel**. Nosza, száműzték a nyelvből, és mivel tévében, rádióban csak ezt hallani, ma már szerte a Kárpát-medencében két gól helyett kettő gólt rúgunk, a folyó év kettőezer-huszonnégy, nehogy valaki 7024-re gondoljon. Ők biztosan nem **kétségbe**, hanem **kettősségbe** esnek, nem **kétkelnek**, hanem **kettőlködnek**, a népdalt pedig így fűjják: Kettő út áll előttem... Ez persze csak vicc, hiszen a kettőlködni szó nem is létezik, a **kettősség** viszont igen, csak épp mást jelent, mint a **kétség**. Ne „kettőlködjünk” tehát, hanem hozzuk vissza beszédünkbe a **két** számnevet.

Egyszerű, mint a kétszerkettő. Lám, itt még szépen megfér egymás mellett a **két** és a **kettő**, és senki sem hallja hétszer kettőnek.

Sok közmondás int arra, hogy ne légy túlbuzgó, mohó, ne ostromold a lehetlent: **Egy rókáról két bőrt nem lehet lehozni. Aki két nyulat kerget, egyet sem kap el. Egy fenékkal nem lehet két lovat megülni. A legjobb szabó sem varr egyszerre két túvel.**

Aki ügyetlen, **egy munkában kettőt vét, egy kárból kettőt csinál, kétbalkezes.** A gyenge focistának, táncosnak **két ballába van.** Aki ügyes, **két legyet üt egy csapásra.**

Nem fér meg két kard egy hüvelyben, két dudás egy csárdában, két kakas egy szemétdombon. Akik nem értik meg egymást, **két malomban örölnék.** Ha ketten támadnak, **két tűz közé kerülsz, ha nehéz döntened, két malomkő közt órlódsz.**

Amiből kevés van, azt **a két kezeden meg tudod számolni**, ám a 2-höz kötődő szólások, közmondások száma **több kettőnél.** Én itt megállok, ti folytassátok a gyűjtést.

SZÓLJ, SZÁM!

1. Írjatok egy-egy mondatot a **kétség, kettősség, kétkelkedik** szavakkal.

2. Párosítsátok a jelentést a hozzá illő szerkezettel: **kétségbe esik; kétségbe vonja; kétség sem fér hozzá; kétszer ugrik a vízbe, hogy egyszer csobbanjon; két vállra fekteti; kétszínű; két kézzel szórja a pénzt.**

Egészen biztos, nagyon sovány, pazarol, leteperi, nagyon elkeseredik, nem őszinte, nem hiszi el.

3. Melyik közmondást rajzoltuk le? Mit jelent? **Két szék közt...**

HAVONTA ÉS ÉV VÉGÉN DÍJAKAT SORSOLUNK KI!

Szeptemberi díjazottaink: **Bálint Vilmos, Dicsőszentmárton; a nyáradkarácsoni harmadikosok.**

A megfejtéseket honlapunkon közöljük: www.napsugar.ro/category/megfejtések

SZÓ-MÓKA

– Mit jelent, ha...

...a kórházban rotyogás hallatszik?

– Fő az egészség.

... a híd alatt csámcsogás hallatszik?

– A rozsdá eszi a vasat.

...kora reggel nagy csattanás hallatszik?

– Hasad a hajnal.

ILYEN A SPORT CSAPATMUNKA

MÜLLER KATI rovata

A sportban a nézőtéren is komoly munka folyik. Szurkolunk, drukkolunk, a székből felugrálva a sportolók, versenyzők, mérkőző felek fele kiabálva, hadonászva bátorítjuk kedvenceinket. Nem magánügy a sport, a bátorításként küldött energia szárnyakat ad csapatunknak egy iskolai meccsen, a Napsugár öttusa-vetélkedőn vagy akár az olimpián.

Csapatunk fényképét a falon őrizzük, mezüket gyakran felöltjük. Rokonaink, osztálytársaink, ismerőseink küzdenek kiváló eredményekért. Szurkoláskor velük együtt éljük át a megmérettetés izgalmaival. A szurkolók csoportba tömörülnek, fényképes igazolványuk van, jellegzetes pólót, sapkát, sálát viselnek, csapatuknak himnuszt költenek és azt nagy hangon éneklük. A szurkoló tapsol, kiabál, zászlót lobogtat, trombitál, kereplővel, síppal, vuvuzelával fülsüketítő zajt csap.

A zaj foci, rögbi, kosárlabda, kézilabda, hoki vagy más csapatmeccsre jellemző, a tenispályák lelátóin az udvarias morgás, fölzúgás, taps dívik. A golfpálya lankáin sem hullámszik vad szurkolói had. Már a középkorban sem volt mindegy, mely hölgy, város, földesúr, király nevében győz a páncélos lovag. Az indulatok ma is középkori módon elszabadulnak a nézőtéren. A szurkolók csúfolkodnak, a pályára tárgyakat dobálnak, verekednek. A szervezők néha büntetésből kizárják egy-egy csapat szurkolótáborát, és az üres lelátónak játszani nem könnyű.

Európában, Dél- és Közép-Amerikában, Afrikában és a Közel-Keleten a foci a legnépszerűbb. Kínában a kosárlabda, Indiában a krikett, az Amerikai Egyesült Államokban az amerikai foci. Magyarország sportolói úszásban, vízilabdában, evezésben jeleskednek. Mongóliában a mongol birkózás, Írországból a kelta futball kedvelt. Előfordulnak fura versenyszámok, mint a finnknél a telefondobálás vagy a hollandoknál a taligás sajtóverseny.

Akár libalegelőn szurkolunk a falu csapatának, akár a Tour de France kerékpározóit követjük, tény, hogy drukkolni, szurkolni, egy-egy torna, meccs, mérkőzés, futam izgalmaiból kivenni részünk, nagyszerű dolog a világon!

A HÓNAP KÉRDÉSE

Milyen esetben tiltják ki a szervezők a szurkolókat a lelátóról?

HARMADIKOSOK, FIGYELEM!

Harmadikosok vagytok? Sportoljatok a Napsugárral! Nevezetek be a Napsugár Öttusa Bajnokságra! A nevezés feltétele: a sportrovat kérdéseire beküldött legalább 3 válasz. A választokat a naps.sziv@napsugar.ro címre várjuk, de postázhatjátok, vagy odaadhatjátok terjesztőinknek is 2025. január 31-ig.

MASZAT MŰVÉSZ MŰHELYÉBEN MIT, MIBŐL?

TÁRGYAK, FORMÁK, ÖTLETEK

A körülöttünk levő tárgyak, eszközök, élelmiszerek, növények, gyümölcsök formájáról, színéről mindenkinek más jut eszébe. Mindenik hasonlít valamire.

Ha a hétköznapi tárgyat szokatlan, új módon egészítjük ki, érdekes, vicces munkák születnek. Szárnyaljon a képzeletetek, teremtsetek új dolgokat. Kísérletezzetek, próbálkozzatok, játsszatok!

MASZAT MŰVÉSZ FELHÍVÁSA

Válasszatok egy tárgyat, helyezétek rajzlapra, majd ceruzával, ecsettel egészítsétek ki. Ugyanazt a tárgyat többféle rajzolt környezetbe helyezhetitek. Fényképezzétek le a kész munkát, és küldjétek el nekünk. Különböző tárgyak felhasználásával készült kreatív, új ötleteket várunk tőletek.

▲▲▲▲▲
**HAVONTA
ÉS ÉV VÉGÉN
DÍJAKAT
SOR SOLUNK KI!**

NYERTESEINK:

**a gyergyószentmiklósi Fogarasy Mihály Iskola
III. B osztálya; a tekerőpataki II. osztály.**

Összeállította: BAK SÁRA

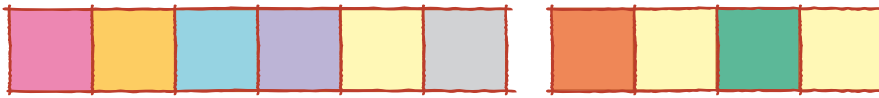
TALÁLD KI!

MÜLLER KATI rovata

A megfejtéseket a 26. oldalon talárod.

1

Egy virág, egy süti és egy kislány. Nagyon különböznek egymástól, a nevük azonban közös. Másold a betűket a megfelelő színű kockákba.

2

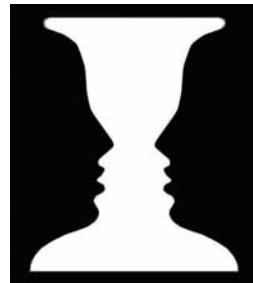
Nem feladat, csak játék a szemnek.

Kacsa vagy nyúl?

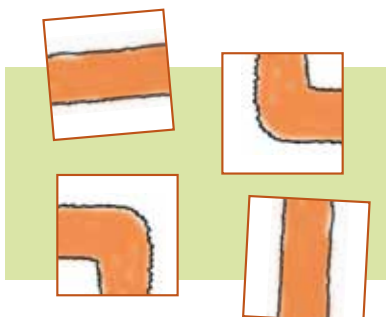
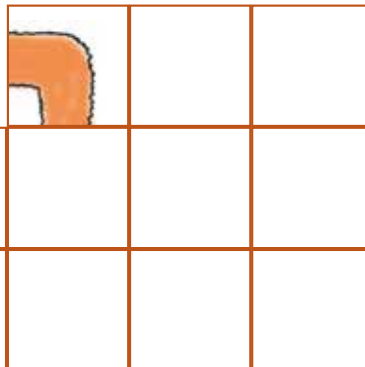
Fóka vagy vízből kimászó jegesmedve?

Kehely vagy beszélgető barátnők?

3

Vezesd a libát a tóhoz: illeszd a helyükre a mozaikdarabokat úgy, hogy az út odavezesse.

NEVESS VELEM!

- Mikor van abszolút hideg?
- Amikor a műfogsor is vacog a pohárban.
- ◆
- Melyik az abszolút keskeny folyó?
- Amelyiknek csak egy partja van.
- ◆
- Mi az abszolút semmi?
- Hámozott léggömbbe rejtett nyeletlen bicska, penge nélkül.
- ◆
- Mi az abszolút kaktusz-hamisítvány?
- A cserépbe ültetett sündisznó.
- ◆
- Ki az abszolút bizalmatlan?
- Aki kézfogás után megszámlolja, hogy megvan-e minden ujjja.
- ◆
- Ki az abszolút nagyképű?
- Aki azt hiszi, hogy okosabb nálam.
- ◆
- Mi az abszolút gond?
- Amitől még a párka is megőszül.
- ◆
- Ki az abszolút előzékeny?
- Aki a szekrényajtón is kopog, mielőtt kinyitja.

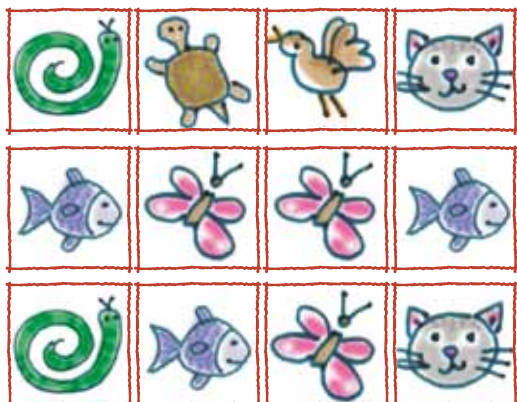
A sakkfeladványok megfejtései:

- e8; 2. a) A királyon kívül bármelyik tiszté;
- a) Bg8#, b) Bb1#;
- cél, jég, légy, háj.

4

Három gyerek titkosírással írta le a nevét: minden állat egy betűt jelöl.

Hogy hívják a harmadikat?

DÓRI

ANNA

.....

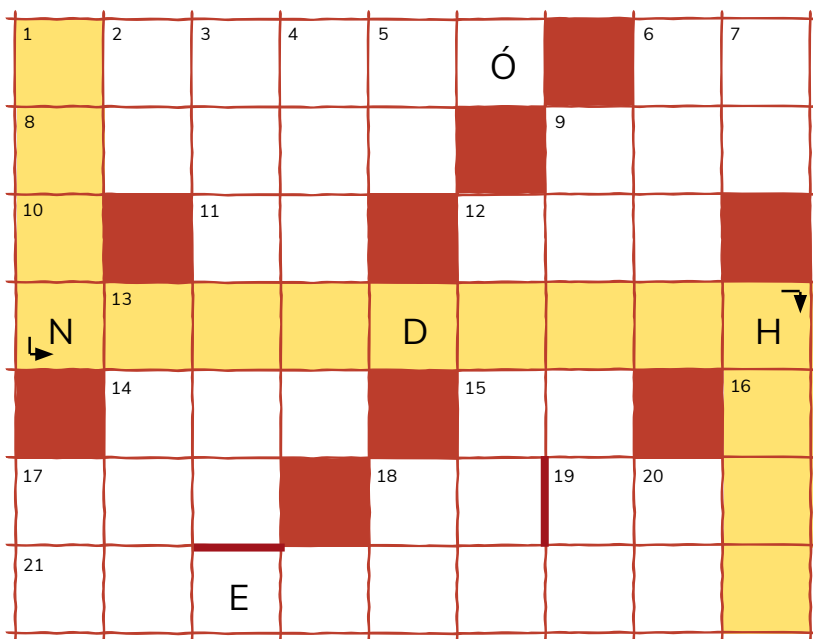

REJTVÉNY-PÁLYÁZAT

November hónap népies neve a keresztrejtvény megfejtése. Ezt küldd el nekünk postai levélben, e-mailben vagy terjesztőink segítségével.

VÍZSZINTES

- Gyűródést eltüntető
- L!
- Fiúnév
- Könyv szerzője
- Kérdőszócska
- A közepén oszon!
- Izomban rejlik
- OTA
- Esni kezd!
- Névelő
- Faló vége!
- Huszár Sándor monogramja
- Alattomos (támadás)
- Útravaló, élelem régiesen

FÜGGŐLEGES

1. A megfejtés

- Szintén
- Vízzel tisztítottó
- Rejtvénykészítőnk keresztnéve
- Párt!
- Gyenge ellentéte

- Paripa
- Kalotaszegi hímezés jelzője
- Tető vízvezető része
- Madár testét fedi
- Faeke részle!
- Téli csapadék
- Réti Iván monogramja

VAJNÁR ILONA
rejtvénye

E havi nyertesek: Bálint Hanga, Székelyudvarhely; Lőrincz Kinga, Szentegyháza; Nagy Áron, Szilágypercse; Patay-Horváth János, Sződliget; a zilahi Simion Bärnuțiu Iskola III. osztálya.

HAVONTA
ÉS ÉV VÉGÉN
DÍJAKAT
SOR SOLUNK KI!

KÓSZABÓCSZA

postát bont

Az elmúlt tanév legszebb Napsugár-bélyeggyűjteményeiből válogattunk: **Szamosardó, Nagy Annamária** (1); **Sarmaság, Kupás Mónika** (2); **Marosvásárhely, Dr. Bernády György Iskola, Szász Erika** osztálya (3).

1

2

3

A múlt tanév Napsugár-bélyeggyűjteményeiért jutalmul népviseletes kártyát küldtünk minden olvasónknak. A **vetési** gyerekek, **Szaniszló Márta** tanítványai lelkesen láttak hozzá a kártyák kivágásához.

Sólyom Andrea zilahi harmadikosainak ősztündér-rajzai egy egész falat megtöltöttek az Eminescu Iskolában.

A **marosvásárhelyi** Római Katolikus Líceumból, **Sükei Mária** osztályától nagy csomag gyönyörű rajzot kaptunk.

NAPSUGÁR-SZIVÁRVÁNY KÉPTÁR

Képzőművész munkatársaink képeslapjaiból az induló tanévben is küldünk azoknak az olvasóinknak, akik rendszeresen írnak, rajzolnak nekünk.

Gyűjtsd te is!

◆ OLVASS, ÉS KÜLDJ RAJZOT RÓLA!

A kőleves, A csillagszemű juhász, A macskacicó... **Bede Imola kovásznai** tanítványai kedvenc népmeséiket illusztrálták.

Van egy macskám, fekete,
Svarci annak a neve.
Kicsit háplá, ezért dagi,
Mindig az ételt lesi.

Gábor Geta,
Makfalva

Svarci öccse Móricka,
Olyan, mint egy hógolyócska.
Ágyban alszik, hozzám bújik,
Imádom a kicsi husit.

Én vagyok a zsiráfány.
Hosszú, szép a nyakacskám.
A magasból látok minden jót,
Oroszlánkölyköt s a nagy folyót.
Foltos, selymes bundácskám,
Kicsi, pettyes orrocskám.

Imre Dalma,
Marosvásárhely

Van egy vizslám, Vackor a neve,
Ő már elég öregecske.
Ő is falánk, ágyban alszik,
Kicsit kövér, diétázik.

Estefelé mind éhesek,
Mikor eszek, folyton lesnek.
Egy kis falat le-leesik,
Nem sajnáljuk, ők feleszik.

Kövér Jáde,
Nagyvárad

▲▲▲
Timár Erina,
Segesvár

▲▲▲
Fogarasi Nóra,
Sepsiszentgyörgy

▲▲▲
**Popa Ádám
Dániel,** Kémer

Egyszer a kutya megmondta a macskának,
hogy menjen le az üzletbe.

- Mit vegyek, Bodri? – kérdezte a macska.
- Hát egy csontot.
- De miért?
- Mert a csontban tej van.

A macska futott is az üzletbe. Ahogy hazáért,
a kutyához ment. A kutya feltörte a csontot.

- Hé, ebben nincs tej!
- Ezért nem szereti a macska a kutyát.

Majos István, Sepsiszentgyörgy

▲▲▲
Zabos-Sugár Anna,
Pécska

SAKKPALOTA

SAKKPALOTA
KÉPESSÉGFEJLESZTŐ PROGRAM

A feladatokat Alföldy Andrea, Búzási Noémi, Szilágyi Mária és Tunyogi Katalin, a nagyváradi Szacsvyay Imre Általános Iskola tanítónői állították össze a Polgár Judit Sakk Alapítvány szakmai jóváhagyásával.

III. Ismétlés (A gyalog átalakulása, sakkírás)

Az előző három tanév sakkrovatának anyagát, valamint az idei Sakkpalota-életképet honlapunkon találd: <https://www.napsugar.ro/category/sakk/>

1.

A világos gyalognak 3 lehetősége van a vezér-átváltásra. Karikázd be a legelőnyösebbet!

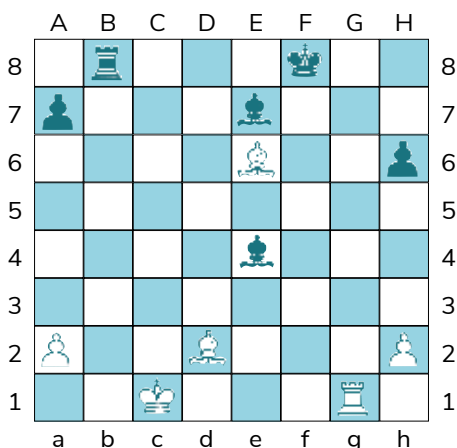
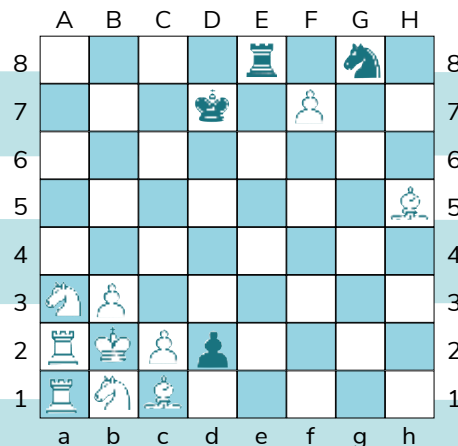
e8   f8   g8

2.

a) Mivé alakulhat a gyalog, ha beér az ellenfél alapsorára? Jelöld a helyes választ!

- csak vezérré
- bármivé
- csak bástyává
- a királyon kívül bármelyik tisztté

b) Most a sötéten a sor. Írd le, hova lépjen, s mivé alakuljon, hogy mattot adjon!

3.

a) Adj mattot a sötét királynak! Karikázd be a helyes lépést!

Bg7#   Bg8#   Fxh6#

b) Írd le sakkírással, hogyan adsz mattot a világos királynak!

4.

Helyettesítsd a bábok kezdőbetűjét az ábécében előtte, illetve utána álló betűvel. Írd le az új szavakat, és jelöld meg azt, amelyiket megtalálsz a Sakkpalota életképen!

● kezdőbetű előtti betű

● kezdőbetű utáni betű

A feladatok megfejtését a 22. oldalon találsz, kivéve az 2. b) feladatot, azt küldd el nekünk.

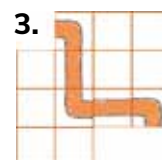
Év végén a beküldők közt sakkal kapcsolatos díjakat sorsolunk ki.

MÁRTON-NAP

A Találd ki! feladatok megfejtései:

1. Borzas Kata; 4. Dani.

Vágjátok ki, és ragasszátok az osztály gyűjtőlapjára a bélyeget.

◆ KISKÓPÉ VENDÉGEI: UNIPAN HELGA FÖLDTŐL AZ ÉGIG

Kedves házigazdánk, **UNIPAN HELGA** sokat sétált távcsővel, fényképezőgéppel, jegyzetfüzettel felszerelve a szabad ég alatt. A látottakat művészi képeken örökítette meg. Itt olvasható mindaz, amit képeiről elárult nekem. Mert a természet a legjobb tanítómester!

Vendégünk, a mezei pacsirta énekesmadár, népies nevén szántóka, dalos pacsirta vagy szántó pityer. Mint neve is mutatja, leginkább füves rétek, legelők fölött szálldos. Fészket alacsony fűű helyeken a földre, talajmélyedésbe, fűcsomó alá rejtett, öblös üregekbe rakja. A talajon nem ugrál, hanem lépeget, sétál. Erős járólábai így alakulhattak ki.

Vándormadár létére néha nálunk is áttelel. Dalolva emelkedik a levegőbe, éneke különösen fülbemászó. Népdalainkban gyakran bukkan fel a zengő torkú dalos pacsirta. Szeptember táján csapatokba verődik, november elején kezd vonulni. Nem repül messzire. A telet a Földközi-tenger partjain tölti, februárban már hazatér költetni. Képünkön látható fiókái épp repülni tanulnak, három hetes korukra már ők is a levegőben dalolnak.

A mezei pacsirta háta világos és sötétbarna foltokkal pettyezett, hasa piszkosfehér, jellegzetes, figyelő testtartásban várakozik. A hím a tojónál nagyobb termetű, búb díszíti a fejét. Rovarokat, rovarlárvákat, gilisztákat fogyaszt. Fiókáinak főleg hernyókat hord. A természetben 5-6 évig is él.

Énekesmadarunk egyéves korában már utódot nemz. Fiókái számára építi a talajközeli fészket. A gödröt kikaparja és szárákkal, fűvel béleli. Először 4-5, másodszer 3-4 tojást rak. A tojásokon csak a tojó kotlik. A fiókák 12-13 nap múlva kikelnek, ezután mindkét szülő eteti őket. Amikor a táplálékkal a csőrükben a jól eldugott fészkekhez közelítenek, attól valamivel távolabb szállnak a talajra, nehogy a ragadozókat a fészkek nyomára vezessék.

▼▼▼
**HAVONTA
ÉS ÉV VÉGÉN
DÍJAKAT
SORSOLUNK KI!**

Gyűjts olyan magyar népdalszöveget, melyben benne van a pacsirta.

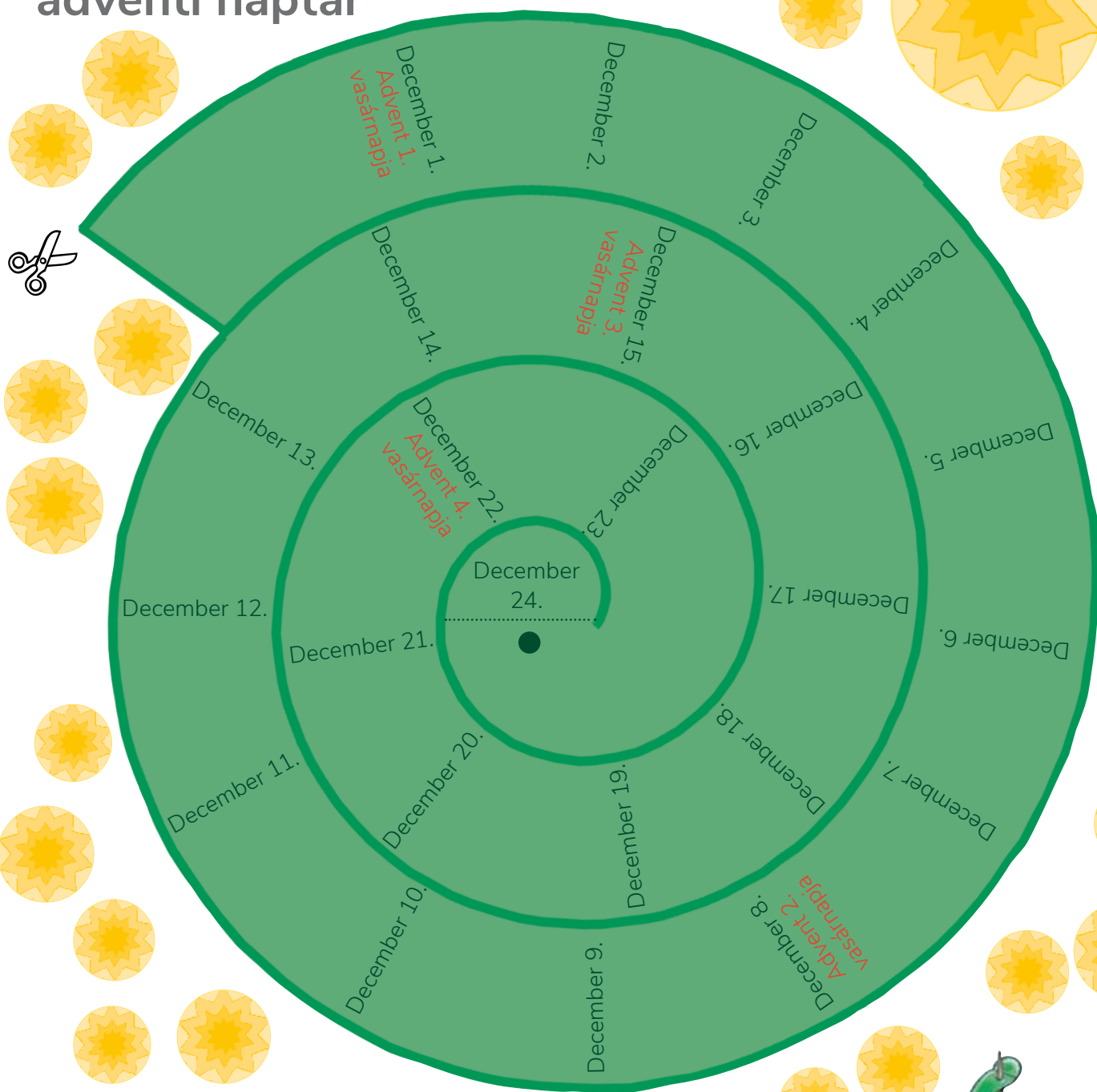
**E havi díjazottaink: Lőrincz Márton, Szentegyháza;
Marosán Kristóf, Marosvásárhely.**

**A megfjtéseket és a nyertesek listáját honlapunkon közöljük:
www.napsugar.ro/megfjtések.php**

NAPSUGÁR

adventi naptár

- Hurkapálcát szúrj egy darab gyurmába, állítsd kartonlapra.
- Vágd ki a spirált, megjelölt közepét szúrd a pálcá hegyére.
- A sárga papírcsíkból készíts lapos gyűrűt, ragaszd rá a nagy csillagot, majd húzd rá a spirál végére.
- Egy pötty ragasztóval rögzítsd a spirál végét az alaphoz.
- Advent első vasárnapjától kezdve minden nap csúsztasd egy lépéssel feljebb a csillagot. A már elhagyott részekre ragassz apró csillagokat.
- Szenteste tűzd a csillagot a pontozott vonal mentén visszahajtott csúcsra!

